

Syne Excellencie,
De selve van de Edelen ende
Gedeputeerden van de
Steden van
Hollandt ende

Zeelandt, met
Bommel
Ende daer toe den Heere
van Noortwijck ende
Govert Willemsz Brasser.

IS by syne Excellencie gedaen ende voorgehouden in geschifte sekere Propositie, in jegenwoordigheyt van de Staten voornemt, ende ernstelijk by monde vermaent ende begeert, dat syluyden met den eersten een vrugtbare Resolutie ende besluyt daer op souden willen nemen, welke Propositie hier na volgt.

Mijn Heeren.

BY het inhouden van de Brieven, die Wy Ulieden onlanghsgheschreven hebben, sult Gylieden genoegsaem de oorsake deser communicatie hebben verstaen, 't welke aengemerckt, ende daer benevens overleggende de groote ende sonderlinge genegentheyt, die Wy t'allen tyden aen Uluyden bespeurt ende bevonden hebben, omme dese Landen in allen geluckigen voorspoedt te sien floreren, en geheelijk bevrijdt te zijn van alle Tyrannie ende Slavernye, daer onse Vyanden de selve wel meynen inne te brengen ende houden, soo en willen Wy geensints twijffelen, of Gyluyden en sult op alles alfulcke ordre stellen, als tot versekertheyt, ruste ende welvaren deser Landen van nooden ende gerequireert is, dies niet tegenstaende hebben Wy goet ende raedtsaem geacht, tot onse boven-gemelte Brieven noch by te voegen, hoe dat, alsoo men verneemt dat onse Vyanden hen geensints te vreden houdende met de redelijcke ende billijcke presentatiën ende submissiën, daer Wy ons onderworpen hebben, soo by onse Requeste als by onse geheele Vredenshandel, het voorleden jaer tot Breda gehouden, gantschelijck nochtans geresolveert ende in meeninge zijn met alle geweldt voort te varen, ende ons aen alle zyden te bespringen, te invaderen ende te overvallen, met vaste hope ende meeninge, dat wy alsoo geheelijk onder hare subjectie gekomen zijnde, sy te eer tot haer voornemen geraken, ende over de rest van alle de Nederlanden een volkomen Heerschappye, absolute autoriteyt ende Tyrannye stellen ende bevestigen souden.

Om het welc te precaveren ende te beletten, niet beter nogte bequamer en is, dan by tydts eene goede ende vaste Resolutie te nemen, alfulcken geweldt ende overlast by alle mogelijcke middelen te willen wederstaen, welke Resolutie met vrymoedigheyt in yeders herte gedruyckt zynde, soo sullen ongetwijffelt, ende met de hulpe van Godt Almachtigh, die tot noch toe wonderbaerlijck ende tegens alle Menschelijcke hoope geholpen ende onthouden heeft, alle onse saken en

*Propositie
van syne Excellencie,
dienende tot vermaninge
van eenigheyt,
ende het nemen
van spoedige en
korte Resolutien
tot maintainue
van den Staet.*

1576
13 Maert.

(12)

voornemens eenen goeden ende geluckigen voortganch ende eynde te doen nemen.

Maer soo lange wy alleenlijck de hoogheydt, macht ende geweldige handt onser Vyanden willen voor oogen houden, ende dencken dat de groote meenichte der selver ons ten laetsten geheel onderdrucken ende te niete brenghen mochten, sonder eens te willen letten op de gerechticheydt onser deughdelijcke saken, soo en sullen, overmits alfulcke twijfelachtigheydt, irresolutie ende wanhoope, onse saken nimmermeer eenen goeden ofte voorspoedigen voortganch kunnen nemen.

Aengesien wy daer door de Almogentheydt Godts verminderen, ende de selve geweldt ende overlafst doen, als of Godt niet die geene ware, die de Ellendigen ende Verdruckten in haren uyttersten noodt beschermt, ende hare sake altydt voorstaet, ende ter contrarie oock den boosen ende ongerechtigen in haren hooghmoet ende dwaesheydt laet versmooren ende geheel tot schande komen.

Ten anderen, is ons sulks tot schande ende oneere streckende, overmidts de groote lichtveerdigheydt, die wy zijn betoonende van alfulken groote laecke aengevangen ende begonnen te hebben, sonder eerst ende alvorens de gerechticheydt der selver te overleggen.

Derhalven, aengesien Godt de Heere ons aldus verre gebracht, en tot noch toe geconserveert heeft, soo hebben wy oorfsake de Vyanden niet te ontsien noch te vreesen, al waren sy oock stercker ende machtiger als sy zyn, alsoo een yegelijck kennelijck is, dat alle kracht ende geweldt te niete komt, soo wanneer het selve tyrannelijck ende tegens de rechtvaerdigheydt gebruyekt werdt, want Godt niet logenachtig en is, ende den boosen, ontrouwen, wreedende Tyrannen geen Voorstander maer een Verderver ende Ombrenger der bloedtdorstigen, ende der geener die tegens haren Eedt ende belofte gaen, soo dat wy ons gantschelijck moeten vertrouwen, dat Godt Almachtigh met ons is, ende onse saken helpen ende syne handt daer aen houden sal; behoudens dat Wy van onse zyde geene kleynmoedigheydt en betoonen, maer hem ootmoedelijck bidden, ende ons geheel syne Goedertierentheydt onderwerpen; want soo veel desen onsen Krijgh ende Oorloge aengaet, de redelijckheydt der selver is voor ons, de rechtvaerdigheydt is het steunsel onser saken, ende onse onschuldte ende onnosselheydt is het geene dat ons in alles versterckt ende bekragtigt.

Ten anderen, naedien dat wy in der voegen voorsz eene goede Resolutie genomen hebben sullen, soo is voor al noodigh een goet ende vast Verbondt met malkander te maken, en't selve vlijtelijck, getrouwelijck ende eendrachtelijck te onderhouden, sulcks als een deels by de Ridderfchap, Edelen ende Steden van den voorsz Lande op den vierden Junii laetstleden binnen de Stede van Dordrecht, Staetsgewijse vergadert zijnde, geadviseert is geweest, ende daer nae by de Gedeputeerden uyt den naem ende van wegen hare Steden ende Collegien solemnelijck onderteykent is; want alsoo men gemeenlijck seydt, Kleyne dingen komen op door eenigheydt, ende de aldermeeste vervallen door tweedracht. Ende aengesien by de dagelijcksche ervaringe 't selve in alle handelen, hoedanigh die zijn, waerachtigh bevonden werdt, hoe veel te meer is ons noodigh hier op te letten, en't selve te practiseren en executeren in al dusdanige feer hooge ende wichtige saken.

Nu

(13)

Nu en kunnen wy U niet verfwijgen, dat wy in dit point groot gebrek ende ongeregeltheit hebben gevonden, niet alleenlijck over de Landen ende Quartieren in 't generael, maer oock onder de Steden ende plaetsen van elcken Lande ende Quartiere in het particulier.

Maer om nu voortaan al het selve te obvieren en verhoeden, werdt noodigh geacht, alle particuliere respecten ende affectien ter neder te leggen, aenschouw alleenlijck nemende op het generael, houdende oock voor seker ende gewis, dat by het verderven ende verlies van d'een van de Landen, d'andere in de uytterste noodt ende danger vallen moeten, ende ter contrarie de Generaliteyt geconserveert zynde, een yegelijck in 't particulier wel sal gemaintineert ende onderhouden werden.

Uyt welcker oorfsake van nooden is alle de Landen in een Lichaem ende Ziele, by maniere van spreken, te reduceren, ende de selve soo sterck ende vast t'samen te verbinden, dat sy noch door eenig ongeluck ofte tegenspoedt, noch oock by voorspoedt van elkanderen en kunnen noch en mogen gescheyden werden, maer dat de wille ende begeerte van de eene, zy de wille ende begeerte van d'andere, afleggende alle quade suspicie, achterdencken ende wantrouwen, de welke 't eene Landt, Stadt ofte plaets tegens 't andere soude hebben, om die te belasten, ende hen selven daer by te ontlasten.

Ten derden staet oock wel te considereren, dat in onse saken niet schadelijcker en is, dan Gierigheydt ende eygen bate, maer alsoo wy onlanghs diverse exempelen daer van gesien, ende vruchten der selver niet sonder onse groote merckelijcke schade ende interest besocht hebben, en willen wy alhier geen verder verhael diensaengaende doen.

Als nu dese drie bovengemelte pointen wel bevestight sullen zyn, als namentlijck dat wy eene seckere Resolutie, een vast ende bestendigh Verbondt ende Unie genomen ende gemaect sullen hebben, en voorts alle gierigheydt ende eygen baet van ons afgeleydt, soo sullen wy met de hulpe Godts wel lichtelijck tot een goet eynde van onse saken geraecken; want alsdan sal een yegelijck sonder eenigh nadenken op het welvaren van den Lande allenlijck sien ende letten, ende alle middelen ondersoeken om 't selve te beschermen ende bewaren, onderhoudende alfulcke quantiteyt van Soldaten, als tot versekertheydt van alle de Landen generalijck noodigh bevonden werdt; het selve sal oock geschieden aengaende het onderhoudt van de Oorloghschepen, midtsgaders oock belangende die Munitien van Oorloghe, Proviande ende andere noodtsakelijckheden, die men behoeven sal in de Steden ende Sterckten, niet machtigh genoegh zynde hen selven te bekostigen, willende hier mede de andere rijcke Steden vermaent hebben, hen selven altydts van alles op voorraedt voorsien te houden, om niet te komen in gelijk danger, daer men de Stadt Zirckzee in gesien heeft.

Ende omme al't geene voorsz is te genoeghlijcker te werck te stellen, soo werdt boven al noodigh bevonden 't bovengemelte Krijgsvolck, Schepen van Oorloge, &c. goede betalinge te doen, omme alsoo te schouwen veele ende diverse inconvenienten, die dagelijcks by faute van dien rijfen, ende sullen de penningen, daer toe noodig, behooren gevonden te werden op de Generaliteyt van alle de Landen, ende sulcks alle Contributien, Impositien ende lasten alomme binnen de voorsz Steden ende Landen op eenen eenparigen voet moeten geheven

1576.
13 Maert.

1576
13 Maert.

(14)

heven ende gedragen werden, achtervolgende den voorfz Verbonde, daer toe eenige generale middelen van Unie alreede geconsenteert ende in train gebracht zijn geweest, ofte behooren gebracht te zyn, midts daer inne houdende alfulcke gelijkheydt, dat niemandt veroorsaect en werde te klagen, van meer belast te zyn als sijn Nabuyr, zijnde andersints te beduchten, dat door eenige tweedracht, divisie, tergiverfatie ofte onwilligheydt die saken wederomme in onordeninge mochten geraken, ende daer by den Vyandt oorlake gegeven werden om te bespringen ende invaderen, alsoo (om de waerheydt te seggen) voorleden jaer is gebeurt; want hebbende den Vyandt gesien, hoe lange de Staten deses Landts aldoen versamelt waren, ende die altercatien, questien ende geschillen tusschen henluyden geseen, heeft daer door oorlake genomen ons alsoo tot diverse plaetsen aen te taften, 't welck, myne Heeren, oorlake is, dat wy niet en kunnen noch en willen onderlaten, U Liedten wel ernstelijck ende vriendelijck te bidden ende vermanen 't geene voorfz is wel te behertigen, ende op alles een goede ende korte Resolutie te nemen.

Ten laetsten, soo willen U luyden ingelijcks wel segghen, dat wy dagelijcks speuren ende sien, soo wanneer eenigh ongemack ofte inconvenient overkomt, dat men onst'elcken reyse soeckt de schult daer van aen den hals te werpen, recht of sulcks door onse versuyt-heydt, ofte door de kleyne forge die wy tot des Landts wel waren dragen, toequame, welck onse eere ende reputatie aengaet, sprekende een yegelijck daer van nae sijn eygen believen, ende nae de affectien die hen drijven; waer op wy wel vrymoedelijck, ende nochtans sonder jaectantie, willen seggen, dat soo verre onse begeerte, ordonnantien, advijs ende raedt altydts onderhouden, achtervolght ende ter executie gestelt waren geweest, die saken, Menschelijcker wijse daer van te spreken, in desen staet niet en souden zijn gekomen; U Luyden daeromme versoekende, hier inne te willen voorsien, indien Gyluyden begeert dat wy lange in dese Regeeringe blijven, ende den staet, daer inne wy zijn, naekomen.

Want in gevalle in 't geene voorfz is niet geremedieert, ende het tegenwoordig beleydt van saken niet verandert, ende alle ongehoorsaemheydt ofte langhwijlige executien onser begeerte ende advijsen (waer door diverse merckelijcke schaden toegekomen zijn) niet achtergelaten en zijn, ende ook de Unie ende eenparige Middelen, dienende tot conservatie van de Landen ende Steden in het generael, niet gevordert ende promptelijck te werck ende ter executie gestelt en geëxecuteert en werde, soo souden Wy liever sien (tot vorderinghe ende welvaren van den Lande, die wy boven alle saecken voorgercommandeert hebben) dat een ander, wiens beveelen ende Ordonnantien U Liedten mogelijck aengenamer souden wesen, in onse plaette gestelt ware.

Want men in Krijghs-handel ende fait van Oorloghe voor een gewisse regel ende fundament houden moet, dat soo wanneer eenighe occasie ofte bequaemheydt om yet te executeren, door langhwijligheydt, gierigheydt, ongehoorsaemheydt ofte andersints naegelaten ofte verluymt werdt, de selve occasie nimmermeer wederomme gekregen kan werden; ofte indien sulcks geschiede, 't selve niet sonder excessive kosten ende lasten, jae merckelijck ende evident danger der gemeyne saecken, ter executie gebracht ende ghestelt kan werden.

Al't welcke wy U Liedten, Mijn Heeren, met soo klare ende uytgedruk-

(15)

gedruckte woorden wel hebben willen voorhouden, overmidts de groote affectie, die wy tot welvaren deser Landen dragen, U Liedten vriendelijck biddende 't selve wel ende neerstelijck te willen aenmerken ende overleggen, om daer inne sulcken ordre ende remedie te stellen, als Gyluyden tot welvaren ende rust der gemeene saken ende U wes selfs goedt ende nootwendigh sult bevinden te wesen.

1576.
15 Maert.

Naernoene

P R Æ S E N T E N,

De selve,

Uytgefondert syne Excellencie, ende daer en boven
Adriaen Docs.

A Engaende den Tractate van Engelandt, omme te adviseren wat verder daer inne by syne Excellencie soude werden gedaen; Is nae onderlinge communicatien, by de Edelen ende Steden voorfz daer op gehouden, uytgefondert by die vander Goude ende Wourden, die verklaerden noyt daer inne geconsenteert te hebben, die saecke uytgesteld tot 's anderen daeghs.

*Aengaende
het Tractaet met
Engelandt.*

OP rapport van wegen syne Excellencie gedaen, van 't schrijvens des Koninghlijcke Majesteyts van Engelandt, ende de selve Brieven de Staten voorgelesen zijnde, daer by hare Majesteyt haer seer beklaght aengaende de aenhalinge in Zeelandt gedaen aen Juffr. Lucretia de Affetati met Monsieur Johan Cobham, begeerende dat de selve vry met hare Goederen ende Compagnie haer nae Engelandt souden mogen begeven, alsoo sy aldaer aen een Edelman van haren Huysse was verlooft; Is by de Staten het selve gestelt tot discretie van syne Excellencie, die van advijse was dat men de selve Bruyt soude laten vertrecken met alle hare Suite, Bagagie ofte Goederen, uytgefondert de Koopluyden by haer welende, ende dat daeromme by syne Excellencie Brieven van excuse aen hare Majesteyt souden werden geschreven, ende mede aen den Gouverneur in Zeelandt, ende de Staten van gelijcken aen haere Gelanten.

*Klachten van
hare Majesteyt
van Engelandt,
over het aenhou-
den van Juffr.
Lucretia de Af-
fetati in Zeelant
te laten vertrec-
ken naer Enge-
landt.*

Den 15 Maert 1576.

P R Æ S E N T E N

Uyt de Edelen,

Culemburgh
Kenenburgh
Asperen
Wijngerden
Duvenvoird
Noortwijck

Ende van de Steden,

Myle
Beveren
de Jonge
Servaes
Koninck

Brasser

Smalinck

Thoen

Lonck

Ruwe

Helmduynen

De selve Gedeputeerden van
den Noorderquartiere ende
Zeelandt, met

Jodocus Ewoutsz, Burgemeester
van Zirckzee,

ende een van

Bommel.

NAedien de Staten geopent ende voorgehouden zijn geweest de communicatien ende swarigheden, die op den Tractate van de overdrachte deser Landen met de Koninginne van Engelandt by de Gelanten ende Gecommitteerden van syne Excellencie ende der Staten voornoemt aldaer waren gehouden, ende daer uyt bevonden hebben noodigh te zijn, dat met den eersten daer op de intentie ende Resolutie van syne Excellencie ende de Staten voor-

*Communica-
tien ende swa-
righeaden, no-
pende het Trac-
taet van Enge-
landt, Commis-
sarijssen nevens
syne Excellencie
op die saecke.*